DYRLÆGER & KO

Dyrlæger & Ko består af 27 kvægpraksis og knap 140+ professionelle kvægdyrlæger fordelt over hele landet. Vi har vores daglige gang i knap 1.800 besætninger med sundhedsrådgivningsaftale og tilser således over 70% af den samlede malkekvægbestand i Danmark.

- Læs mere på www.dyrlaegerogko.dk eller på www.facebook.com/dyrlaegerogko

Paradisisk dyrevelfærd på en hverdag

Når kvæg, heste og geder har det godt sammen og beriger naturen endnu mere

Af Jørgen Kragsig Olesen, kvægfagdyrlæge, medejer Kvægdyrlægerne Midt

Natur og dyrevelfærd har tiltagende fokus hos borgere og politikere. Græssende dyr har en vigtig rolle at spille i den sag. Naturbeskyttelsesloven foreskriver blandt andet § 1 stk. 2 'at der skal genoprettes eller tilvejebringes områder af betydning for vilde dyr og planter og for landskabelige og kulturhistoriske interesser'. Oveni kommer de verserende debatter om sikring af dyrenes velfærd, når de udfører naturpleje.

En helt almindelig fredag i maj 2024 nogle tusinde år, efter 'vi forlod Paradis', tog jeg på planlagt sundheds- og velfærdsbesøg på en mangfoldig bedrift med næsten 400 dyr omfattende 300 kvæg, 70 geder og 15 heste (ponyer). Dyrene indgår i natur- og landskabspleje på cirka 30 forskellige folde.

Naturpleje

På bedriften udfører dyrene pleje af arealer under Naturstyrelsens forvaltning, hvormed indsatsen er direkte underlagt Naturbeskyttelsesloven. Det centrale formål med naturpleje er at modvirke tilgroning med skov og/eller krat for dermed at styrke og udvikle biodiversiteten samt regenerere landskab og livsbetingelser for et mangfoldigt udvalg af arter. Enge, lyngheder, åbne græsarealer og græsningsskove er eksempler på vigtige levesteder for en lang række arter af vilde dyr og planter

Dyrene hjælper hinanden

Græsning udelukkende med én dyreart medfører sjældent højest mulige effekt af naturplejen, simpelthen fordi dyrene har forskellig størrelse og græsningsadfærd. Blandt andet græsser får og geder mere selektivt end kvæg blandt andet i kraft af, at de har spaltet overlæbe. Heste adskiller sig blandt andet fra drøvtyggerne ved, at de har fortænder i overmunden. Derudover har de forskellige dyrearter smagsmæssig præference eller modvilje over for bestemte planter. Samgræsning mellem forskellige dyrearter har også fordele i forebyggelsen af sygdom som for eksempel orm, ikter og coccidier, idet de fleste parasitter er artsspecifikke. Men får og geder deler dog i flere tilfælde samme parasit.

En velkendt udfordring i naturplejen er, når bestemte områder domineres af bestemte planter eksempelvis gy-

Får og geder græsser mere selektivt end kvæg blandt andet i kraft af, at de har spaltet overlæbe. Foto: Jørgen Kragsig

Husk, at der er krav om mindst et årligt tilsyn fra en dyrlæge. Foto: Jørgen Kragsig

Græsning udelukkende med én dyreart medfører sjældent højest mulige effekt af naturplejen. Foto: Camilla Nørgård

vel. Her vil kvægets påvirkning ofte være utilstrækkelig, idet de helst undgår gyvel. Geder er til gengæld effektive til at fjerne de friske skud og dermed hindre ny frøsætning på gyvelplanterne. Samlet set er samgræsning med forskellige dyrearter et vigtigt instrument til at holde græsarealer vedvarende åbne eller halvåbne.

Tilsyn og pleje

At sikre dyrenes ve og vel er tæt forbundet med faglig stolthed hos de fleste landmænd. For dyr i naturpleje ligger der en særlig udfordring qua dyrenes fordeling over større arealer. Planlægning og styring af sæson og opsyn omkring kælvning, huldstyring, mineralforsyning er vigtig. Forgiftning via planter og lokalitetsbestemte eller sæsonmæssige variationer for bestemte sygdomme er helt centrale i at sikre dyrenes velfærd. Det kan eksempelvis være: akutte haltheder, kælvning på uventet tidspunkt, smitsom øjenbetændelse (Pink Eye), Fluestiksmastitis og Babesiose (Blodpis).

Dialog og tilgængelighed

Der ligger også 'gratis' hjælp til at opdage dyr med afvigende adfærd og potentiel sygdom ved at signalere åbenhed og dialog. Det kan for eksempel opnås med en tilgang som på den aktuelle bedrift, hvor enhver henvendelse ses som værdifuld. Skilte med kontaktoplysninger er placeret flere steder ved alle folde med offentlig adgang.

Perspektiv og samarbejde

Naturpleje med kvæg har en vigtig rolle at spille i dag og fremover. I det spil er der åbenlyse fordele både for naturplejen og dyrenes velfærd ved lade kvæget samgræsse med andre dyrearter, eksempelvis geder og heste. Som nævnt i teksten ovenfor ligger der en række udfordringer knyttet til dyr i naturpleje. Forebyggelse og håndtering af udfordringerne bør i mange tilfælde ske i samarbejde med en dyrlæge. For besætninger af en vis størrelse kan og/eller skal samarbejdet ske gennem en formaliseret aftale om sundhedsrådgivning. Lovgivningsmæssigt er minimumskravet ét årligt dyrlægebesøg, og i besætninger med mere end 100 stykker voksent kvæg er der krav til en formaliseret rådgivningsaftale. En opgave, vi gerne tager på os både som sparringspartnere med jer som kvægbrugere og i formidling og debat med det øvrige samfund.

Smittemæssigt set

- Parasitter er artsspecifikke, men overlap mellem får og geder
- Smitsom øjenbetændelse, Pink Eye ved kvæg, får og geder
- Blodpis (Babesiose) ved kvæg – Overføres med flåter
- Blue Tongue – Kvæg, får og geder
- Ondartet Katarfeber – Kvæg (smitte via får)
- Ondartet klovsyge – Får og geder
- Klovbrandbyld - Primært kvæg
- Sommermastitis – (via fluer)
- Andet